

PRAKTIJKADVIES OMGAAN MET PERS EN MEDIA BIJ CALAMITEITEN IN BOS EN NATUUR

Praktijkadvies voor eigenaren en beheerders van bos en natuur

1. Inleiding

Het Bosschap heeft het Praktijkadvies risicobeheersing bos- en natuurbrand en het Draaiboek storm uitgebracht (zie onder 5. Verder lezen). Het Praktijkadvies omgaan met pers en media bij calamiteiten in bos en natuur is een nadere uitwerking van het communicatieaspect uit de voorgaande documenten.

Dit praktijkadvies biedt handvaten voor het communiceren met pers en media (vlak) voor, tijdens en na een calamiteit. Daarnaast krijgt u tips mee voor de beantwoording van veel gestelde vragen ten tijde van calamiteiten in bos en natuur.

2. Brand en pers

De communicatie richting pers en media rond brand in bos en natuur kent drie fasen:

- Rustfase, in de winter en bijvoorbeeld als het langdurig regent.
- Periode met verhoogd brandgevaar. De brandweer surveilleert dan in sommige regio's met vliegtuigjes. De brandweer geeft code 'oranje' of 'rood' af wanneer het risico op bos- en natuurbrand bijzonder groot is.
- Tijdens brand.

Op deze drie fasen zijn verschillende communicatiestrategieën van toepassing.

(1) Rustfase

De rustfase is het moment om actief over bos- en natuurbrand te communiceren richting de pers en media. De aandacht kan dan uitgaan naar preventieve maatregelen uitgevoerd door terreineigenaren, beheerders en brandweer, naar brandoefeningen en naar onderzoek. Gebruik deze fase ook om terug te kijken naar 'een jaar na de brand'. Of laat zien hoe fantastisch het natuurherstel na een brand verloopt.

(2) Periode met verhoogd natuurbrandgevaar

Normaal gesproken begint de periode met een verhoogd natuurbrandgevaar aan het einde van de winter, meestal vanaf eind februari. De luchtvochtigheid begint dan af te nemen, en er zit nog geen groen aan bomen en struiken en de sapstroom is nog niet op gang gekomen. De periode met natuurbrandgevaar loopt door tot kort na de zomermaanden, meestal eind augustus, en bereikt tussentijds pieken bij langdurige droogte.

Komkommertijd

De pers en media zijn vooral geïnteresseerd in branddreiging wanneer de brandweer start met de surveillancevluchten in februari of begin maart. Dan kan het natuurbrandgevaar bijzonder groot zijn en kan code 'rood' gelden. Daarnaast is er later in voorjaar en zomer extra aandacht voor branddreiging in pers en media wanneer de brandweer (opnieuw) code 'rood' afgeeft. De droge periodes vallen vaak samen met komkommertijd in de media. Er is dan veel tijd en aandacht voor een onderwerp als branddreiging. Los daarvan is

branddreiging voor pers en media een spannend onderwerp. De afweging is dus op een gegeven moment niet meer of er reageert wordt, maar hoe.

Communicatie door brandweer en terreinbeheerder

Het voortouw bij de communicatie naar buiten toe ligt altijd bij de brandweer. Afspraken over de woordvoering zijn daarbij essentieel. De brandweer geeft toelichting over het materieel, de bluswerkzaamheden, de mate van alertheid en de eventuele door hen genomen preventieve maatregelen. U als terreineigenaar of terreinbeheerder gaat desgewenst in op de beheersmatige aspecten. Dit kan gaan over de brandgevoeligheid van het bos, het gevoerde terreinbeheer en de door u genomen preventieve maatregelen. De basishouding naar pers en media in brandgevoelige perioden is reactief, dat betekent dat u geen persberichten op eigen initiatief verstuurt.

Er wordt door de brandweer nooit gecommuniceerd over de competenties van de terreinbeheerder. Omgekeerd verwijst de terreinbeheerder altijd door naar de brandweer als het gaat om het blussen van brand.

Zorgplicht bij aansprakelijkheid

Tijdens perioden met verhoogd natuurbrandgevaar geldt 'hoe minder aandacht hoe beter'. Dat geldt richting pers en media, maar ook in het veld. De brandweer heeft namelijk de ervaring dat aandacht in pers en media kan leiden tot pyromaan gedrag en opzettelijke brandstichting.

De zorgplicht bij aansprakelijkheid verplicht echter wel tot het plaatsen van concrete waarschuwborden in bos en natuur bij dreigend brandgevaar. Plaats waarschuwborden zo strategisch mogelijk, bijvoorbeeld rond campings en andere plaatsen waar veel mensen samenkomen. En plaats de borden op plekken waar zelfredzaamheid bij evacuatie tijdens brand minder of niet vanzelfsprekend is, bijvoorbeeld bij een verzorgingstehuis. (Zie onder 5. brochure 'Aansprakelijkheid in bos en natuur').

Als de pers contact met u opneemt, doorloopt u de volgende stappen:

Maatschappelijke verantwoordelijkheid

Spreek de media aan op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid, probeer het item uit hun hoofd te praten. Of vraag hen om het uit de sensatie te houden. Want zodra een artikel over brand is geplaatst, kan het aantal branden toenemen.

Een andere draai

Probeer het verhaal zo snel mogelijk een andere draai te geven. Kijk of men geïnteresseerd is in bijvoorbeeld een diersoort die bijzonder vernuftig is in tijden van weinig regenval. Laat zien hoe flexibel de natuur na brand is. Wijs op de algehele verdroging van Nederland en de oorzaken daarvan. Leg de focus op al dat andere nieuws.

Afspraken maken

Maak afspraken met journalisten:

- 'Dit publiceert u wel': bijvoorbeeld relatief onschuldige vegetatie waarbij de effecten van droogte te zien zijn.

- 'Dit publiceert u niet': gortdroge heide door de handen laten knisperen. Of vertellen dat één peuk volstaat om hier een heel stuk in vlammen op te laten gaan.

Geen vergelijkingen

Bij vragen over vergelijkingen, bijvoorbeeld met Frankrijk, Spanje, Griekenland of de Verenigde Staten, kan er niet met de situatie in ons land vergeleken worden. De gebieden zijn daar vaak veel groter. Er is over het algemeen een andere vegetatie, zoals enorme oppervlakten met monocultures van veelal sterk brandbare soorten. De invloed van wind is er anders, bijvoorbeeld een Mistral. En de droogteperiodes zijn vaak veel langer dan hier het geval is.

Oplettendheid

Vertel dat u in perioden met een verhoogd brandgevaar extra alert bent op het ontstaan van bos- en natuurbrand. Vertel zeker niet dat er net op dat moment in sommige gebieden tijdelijk minder surveillance is door bijvoorbeeld vakanties.

Sociale controle

Vertel dat u over het algemeen signaleert dat recreanten goed opletten. De sociale controle is goed. Bovendien kan men tegenwoordig snel melding van een brand doen dankzij mobiele telefoons.

(3) Tijdens brand

Tijdens een bos- of natuurbrand ligt de regie volledig bij de brandweercommandant die de leiding heeft over de bluswerkzaamheden. Daarnaast ligt de regie bij het crisiscentrum van de brandweer en de overige hulpdiensten. Dit geldt niet alleen voor de bluswerkzaamheden, maar ook voor de communicatie naar pers en media toe. De terreineigenaar en terreinbeheerder hebben primair de taak om de hulpdiensten te voorzien van veldkennis. Daarnaast kunt u ingeschakeld worden om naar pers en media toe uit te leggen wat de effecten van de brand op de natuur zijn. Spreek met elkaar één contactpersoon af die de communicatie met de pers en media doet namens de terreinbeheerders evenals de kleine (bos)eigenaren.

Niet elke brand hoeft actief gecommuniceerd te worden. Dit geldt bijvoorbeeld bij kleine branden, of bij ver weg in een gebied plaatsvindende branden die geen gevolgen voor mensen hebben.

Als u contact heeft met de media, houdt u rekening met de volgende punten:

Reageer rustig, maar niet nonchalant

Het is belangrijk om rustig te reageren en het beeld goed te kiezen. Laat geen knisperende bladeren zien en blijf de focus leggen op de flexibiliteit van de natuur. Sta de pers te woord op een zo neutraal mogelijk plaats, en zeker niet met de brand zichtbaar in beeld.

Tegelijkertijd is het verstandig om ook niet te nonchalant over te komen. Brand is en blijft voor veel mensen eng en gevaarlijk. Vragen over de brandweer of over lopend onderzoek naar bijvoorbeeld de oorzaak van de brand verwijst u altijd door naar de brandweer.

3. Storm en ijzel in pers en media

Ook de communicatie richting de pers rond de effecten van een hevige storm en zware ijzel in bos en natuur kent drie fasen:

- Voor de storm of ijzel, wanneer het KNMI een weeralarm afgeeft
- Tijdens de storm of ijzel
- Na de storm of ijzel

Op deze drie fasen zijn verschillende communicatiestrategieën van toepassing.

(1) Voor de storm of ijzel

Het KNMI zal een weeralarm afgeven en tegelijkertijd communiceren dat men binnen moet blijven. De terreineigenaar en de terreinbeheerder geven hetzelfde advies, mochten er vragen gesteld worden door pers en media. Verdere actieve communicatie is niet nodig. Het belangrijkste onderdeel van de kernboodschap bij storm en ijzel is de veiligheid voor de bezoekers, die moet voorop staan. Maar dat betekent niet dat de gebieden altijd proactief afgesloten moeten worden.

(2) Tijdens de storm of ijzel

Tijdens de storm wordt er niet met pers en media gecommuniceerd.

(3) Na de storm of ijzel

Actieve communicatie na de storm is afhankelijk van het verloop van de storm.

Is er een groot deel van het bos omgewaaid dan is actieve communicatie naar de lokale of regionale pers en media aan te raden. Maar zijn er wat takken uit bomen zijn gewaaid of enkele bomen ontzet dan is dat niet echt nieuwswaardig.

Veiligheid van bezoekers

Veiligheid van bezoekers is essentieel. U moet daarom soms een terrein enige tijd afsluiten totdat bepaalde gevaarlijke situaties zijn opgelost. U doet er dan verstandig aan dat bekend te maken via de lokale pers en media. Hetzelfde geldt als u een stuk bos weer opnieuw openstelt.

Schade

Als er na storm of ijzel door pers en media vragen worden gesteld, kunt u desgewenst op basis van de voor u geldende situatie antwoord geven. U kunt aangeven wat de financiële schade is. Of u kunt aangeven dat storm een natuurlijk fenomeen is en in dit geval dus niet schadelijk is voor de natuur. Meldt ook dat u uw best doet om ervoor te zorgen dat de bossen, ook na storm, veilig zijn voor bezoekers.

Landelijke communicatie

Voor landelijke cijfers over de omvang van de effecten van de storm verwijst u door naar uw eigen hoofdkantoor en/of het Bosschap. Het Bosschap inventariseert direct na een storm (of zware ijzel) met grote gevolgen voor bos en natuur de landelijke omvang van de effecten. Dit gebeurt in samenwerking met de grote terreineigenaren, de FPG en de AVIH.

Bent u een bij het Bosschap aangesloten organisatie of particulier? Kijk dan naar het calamiteitenformulier op Mijn Bosschap, te bereiken via www.boschap.nl en uw persoonlijke

inlogcode. Op www.bosschap.nl worden na een storm met grote effecten op bos en natuur ook gezamenlijke persberichten geplaatst, welke u kunt overnemen.

4. Frequent Asked Questions

Bij brand en bij storm zijn de meest gestelde vragen van de pers:

- Wat is de schade?
- Is het nog gevaarlijk?

Wat is de schade?

U kunt desgewenst aangeven wat de (financiële) schade is. Of u kunt aangeven dat er ook kansen zijn voor de natuur na een brand of een storm. Wijs voor landelijke cijfers over de omvang van de effecten van storm door naar het eigen hoofdkantoor en/of het Bosschap. Of haal deze uit het door uw organisatie of het Bosschap afgegeven persbericht en meldt de bron van die gegevens.

Is het nog gevaarlijk?

Het antwoord op deze vraag is afhankelijk van wat er is gebeurd. U kunt aangeven dat er door u en uw medewerkers extra wordt gecontroleerd op gevaarlijke situaties die u zo snel mogelijk opruimt. U kunt daaraan toevoegen dat gezien de omvang van de effecten het even kan duren voordat het hele terrein weer veilig toegankelijk is. U kunt ook benadrukken dat men nu vooral niet buiten de paden moet gaan. Als het echt gevaarlijk is in het bos of de natuur, dan moeten ook paden afgesloten worden. Bij onveilige situaties moeten borden met daarop de concrete waarschuwing voor het te lopen gevaar worden geplaatst. Via pers en media kan daaraan nadere uitleg gegeven worden.

Voorbeeld van woordvoering: “De brand/storm heeft flink huisgehouden in het gebied. Daar zijn wij natuurlijk niet blij mee. Wij gaan nu kijken waar problemen liggen en hoe we deze gaan verhelpen, zodat het gebied zo snel mogelijk weer veilig is.”

5. Verder lezen

- Praktijkadvies risicobeheersing bos- en natuurbrand (Bosschap)
- Draaiboek storm (Bosschap)
- Stormruimingsadvies (Bosschap)
- Oplegkaart ‘10-puntenplan risicobeheersing bos- en natuurbrand’ (Bosschap)
- Brochure ‘Aansprakelijkheid in bos en natuur’ (Bosschap)

Deze documenten zijn te downloaden vanaf www.bosschap.nl onder downloads. Desgewenst kunt u een papieren versie opvragen via het secretariaat van het Bosschap (info@bosschap.nl).